

Frederiksen: Det gjorde mig ondt i dette Dieblif at høre den alvorlige Maade, hvorpaa det ærede Medlem for Afsens (N. Anderssen) tog det, jeg har sagt, eller rettere tog denne Sag. Jeg er ganske enig med ham om de Aarsager, han i dette Dieblif fremsatte, som skabende Bondejordens høie Værdi; om Grunden til denne høie Værdi er der ikke nogen Meningsforskjel imellem os; men jeg paastaar, at naar det Forhold er tilstede, at Bondestanden, hvad saa Aarsagen dertil er — den er væsentlig den, som det ærede Medlem saa rigtig fremsatte — er villig til at betale Bondejord høiere, end anden Jord betales, saa er der ingen Fare for, at Danmarks Bondestand skal blive fortrængt fra sin Eiendom. Det ærede Medlem her havde fuldstændig Ret i, at der er mange Aarsager, som skabe den store Concurrence. For Bondestanden, der er villig til at kjøbe, og som ogsaa er istand til at kjøbe, staaer der ganske vist i mindre Grad andre Veie aabne, end Tilfældet er for andre Mænd, der have faaet en omhyggeligere Uddannelse, og her have vi en af de vigtigste Aarsager. Naar jeg seer paa de Priser, der hver Dag gives, og paa alle de Erfaringer, der forekomme fra alle de danske Provindser, kan jeg ikke komme til andet Resultat, end at den Frygt, der er udtalt, er grebet ud af Luften; men naar jeg seer hen til de Illusioner, man gjør sig, og de Skræmmebilleder, man opstiller, kan jeg ganske vist forstaae, at der vel maaffee maa gaae nogen Tid hen, inden en anden Opfattelse kan gjøre sig gjældende. Jeg er overbevist om, at Ingen, der holder sig til de factiske Forhold, til de Forhold, der forekomme i det daglige Liv og som ere de bestemmende med Hensyn til, hvorvidt en Mand vil kjøbe eller sælge, kan komme til det Resultat, at Bondestanden skulde blive fortrængt fra sin Eiendom. Lad os sætte, at Priserne gaae ned, at der skeer Forandringer i saa Henseende, skulde da disse Forandringer have Indflydelse paa det Forhold, der nu findes Sted imellem de store og de smaa Eiendomme? Vil ikke stadig den samme Forskjel, der nu er, være tilstede, saaledes at de, der ville have en stor Eiendom, langt billigere

kanne kjøbe en samlet stor Eiendom, end kjøbe smaa og lægge dem sammen, og man maa dog antage, at de ville gaae efter det, der er billigst.

J. N. Hansen: Da jeg antager, at denne første Behandling er nær ved sin Afslutning, finder jeg det at være en Pligt for mig at udtale mig forskellig, inden vi gaae til Afstemning. Der var ikke noget Dieblif fra det Tidspunkt, da jeg havde besluttet at gjøre det Boveslykke at indbringe et Lovforslag i denne Retning her i Rigsdagen, uden at jeg sagde mig selv, hvilke ganske overordenlige Vanffeligheder der stillede sig iveien for mig. Jeg vidste, at det var en Sag, som ikke kunde bevæge sig til nogen Side uden at støde paa Vanffeligheder, Indvendinger, Klipper og Skær af mange Slags, og det de forskjelligste; jeg sagde og maatte sige mig selv, at det Forsøg, jeg her paatog mig at gjøre, vilde kunne føre mange Ubehageligheder med sig og mange vanffelige Stillinger for mig. Det er jo navnlig en let Sag at indbringe et Lovforslag, naar man kan stille sig paa et vist bestemt Standpunkt, som stemmer med Gns egen Overbeviisning og saa tænke ved sig selv: Lad Din Anskuelse falde, dersom den ikke kan gaae igjennem, Du staaer paa Din Overbeviisning, Du har flere med Dig i Din Overbeviisning, og saa kan Du ikke gjøre videre end et Forsøg med den; thi selv i det Dieblif, jeg tænkte paa at gjøre et Forsøg med at bringe Fæstespørgsmaalet et Skridt fremad, — og uden at have havt denne Udsigt til at faae det bragt et Skridt fremad, vilde jeg ikke have gjort et Forsøg i denne Retning, — laae Vanffelighederne, som sagt, klart for mig. Naar jeg nu efter denne Behandling spørger: Hvorledes er det da gaaet siden, er det mig en Tilfredsstillelse at sige, at det er gaaet mig ganske usædvanlig godt. Der er kommet omtrent lige mange Indvendinger og Klager fra de to modsatte Sider. Dersom jeg havde skrevet mit Forslag mere rettet paa de Anskuelser, som jeg veed ere de fremherskende paa den ene Side, saa at Klagerne fra den Side være blevne færre, saa vilde de saameget mere være voxede med stor Styrke fra den anden